SKOLPORTENS NUMRERADE ARTIKELSERIE
FÖR UNDERVISNING, LÄRANDE OCH LEDARSKAP

ÖKAD KOMMUNIKATION MELLAN ELEVER I ANPASSAD GRUNDSKOLA, GENOM DIDAKTISKA FÖRÄNDRINGAR

FÖRFATTARE:
Marie Norén
Cecilia Göransson

SKOLPORTEN
LEDA & LÄRA
2/2026

SAMMANFATTNING

DENNA STUDIE UNDERSÖKER hur kommunikationen mellan elever i anpassad grundskola kan förbättras genom användning av strukturerade verktyg som Venndiagram och kommunikationskort. Genom att introducera både skolrelaterade och elevnära teman har vi observerat en ökning i elevernas förmåga att använda hela meningar och argumentera för sina åsikter. Resultaten visar att visuella hjälpmedel stödjer språklig förståelse och främjar meningsfull kommunikation, vilket i sin tur ökar engagemanget och samarbetet mellan eleverna. Studien belyser vikten av att anpassa lärmiljön för att stödja elevers sociala och kommunikativa utveckling.

Cecilia Göransson är speciallärare med inriktning IF, undervisar i ämnesklass åk 7–9 på Hökarängsskolan i Stockholms stad. E-post: cecilia.2.goransson@edu.stockholm.se.

Marie Norén är specialpedagog, undervisar i ämnesklass F–3 på Hökarängsskolan i Stockholms stad. E-post: marie.noren@edu.stockholm.se.

Denna artikel har den 7 augusti 2025 accepterats för publicering i Skolportens numrerade artikelserie för utvecklingsarbete i skolan. Artikeln har granskats av en forskare som ingår i Skolportens granskargrupp.

Fri kopieringsrätt i ickekommersiellt syfte för kompetensutveckling eller undervisning i skolan och förskolan under förutsättning att författarens namn och artikelns titel anges, samt källa: Skolportens artikelserie. I övrigt gäller copyright för författaren och Skolporten AB gemensamt.

Denna artikel är publicerad i Skolportens artikelserie Leda & Lära:
www.skolporten.se/forskning/utveckling/

Aktuella Författaranvisningar & Skrivregler:
www.skolporten.se/forskning/skolutveckling/skolportens-utvecklingsartiklar/

Vill du också skriva en utvecklingsartikel? Mejla till redaktionen@skolporten.se

INNEHÅLL

INLEDNING 7

SYFTE, FRÅGESTÄLLNING, METOD OCH GENOMFÖRANDE 9
Syfte och frågeställning 9
Metod och genomförande 9

RESULTAT 11
Matematikpar 11
Venndiagram 12
Kommunikationskort 13
Elevnära ämnen 14
Reflekterande sammanfattning 15

DISKUSSION 17

SLUTSATSER 19

REFERENSLISTA 21

INLEDNING

VÅR SKOLA, BELÄGEN i Stockholms stad, bedriver undervisning inom både grundskola och anpassad grundskola (åk F–9). Den anpassade grundskolan, som vi i denna text benämner AGR, omfattar åtta klasser där eleverna undervisas inom ämnen och ämnesområden.

Mellan 2022 och 2025 deltog vi i ett forsknings- och utvecklingsprojekt inom Ifous: *Kunskapsuppdraget i anpassad skola* (KASK). Programmets syfte var att stärka elevernas lärande och förbättra deras måluppfyllelse. Inom ramen för vårt deltagande i FoU-programmet valde vi att undersöka ett område vi ser som centralt – kommunikationen mellan elever. Vår utgångspunkt var att kommunikation inte bara är ett medel för lärande utan en förutsättning för det.

Läroplanen för anpassad grundskola (Lgr22) betonar vikten av att elever utvecklar sina kommunikativa förmågor och ges möjlighet att uttrycka sig i olika sammanhang (Skolverket, 2022). Kommunikation är även avgörande för att stärka elevernas sociala färdigheter och självförtroende. Östlund (2012) lyfter fram vikten av ömsesidiga sociala gensvar – vi lär oss att kommunicera genom att bli bemötta. Trots detta finns begränsad forskning om vilka metoder som främjar kommunikationen mellan elever med intellektuell funktionsnedsättning (IF).

En metastudie från Sveriges Habiliteringschefer (2015) pekar på att det finns mycket beprövad erfarenhet i professionen, men samtidigt råder det brist på evidens kring effektiva arbetssätt för språklig stimulans. Våra egna observationer bekräftar detta – elever i AGR har ofta fler vertikala relationer (med vuxna) än horisontella (med jämnåriga). Trots att de tillbringar tid tillsammans på lektioner och raster, sker kommunikationen främst via vuxna. Detta kan hämma deras möjlighet att utveckla egna kommunikationsstrategier och sociala färdigheter.

Under våren 2023 genomförde vi därför en kartläggning av personalens upplevelser kring elevers kommunikation. Resultaten visade att den dominerande formen av interaktion var mellan pedagog och elev. Vi såg ett tydligt behov av att stimulera kommunikation mellan elever. Vuxnas roll som medlare behöver därför balanseras – istället för att styra samtalet bör vi skapa förutsättningar för att eleverna själva ska kunna interagera.

I denna utvecklingsartikel fokuserar vi på vårt arbete med att främja kommunikationen mellan elever inom en ämnesklass (åk 4–6). Vi belyser de utmaningar och möjligheter som finns, samt reflekterar över hur vi som pedagoger kan bidra till att skapa en inkluderande och språkstimulerande lärmiljö. Kommunikation och sociala färdigheter är inte bara viktiga för lärande här och nu – de följer eleverna genom livet.

SYFTE, FRÅGESTÄLLNING, METOD OCH GENOMFÖRANDE

SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNING

DENNA STUDIE SYFTAR till att öka kunskapen om hur riktade insatser och metoder kan utveckla elevernas horisontella kommunikation. Genom att identifiera effektiva strategier för att uppmuntra samarbete och kamratrelationer hoppas vi kunna skapa en rikare kommunikationsmiljö i klassrummet. Vår frågeställning lyder:

- Vilka strategier främjar kommunikation mellan eleverna under lektioner i anpassad grundskola?

METOD OCH GENOMFÖRANDE

FÖR ATT BESVARA vår frågeställning har vi studerat undervisningen av två grupper av elever, och då specifikt två elever i varje grupp som läser ämnen i AGR i årskurs 4–6. Data har samlats in genom filmning av undervisningen vid sex olika tillfällen för att dokumentera interaktionen mellan eleverna under iscensatta aktiviteter. Dessutom har observationerna dokumenterats i en loggbok efter genomförande för att fånga viktiga aspekter av undervisningen och eleviteraktionen. Data har samlats in under den ordinarie undervisningstiden, där eleverna inledningsvis arbetat i helklass med elva elever, en lärare och en elevassistent, för att bekanta sig med arbetssättet och undervisningsmaterialet innan vi filmade aktionerna.

I resultatdelen reduceras observationerna till fyra specifika aktioner. Metoden har inspirerats av aktionsforskning. Enligt Bryman (2018) är aktionsforskning en metod där forskare samarbetar med de som studeras för att identifiera och lösa problem samt vidta relevanta och lämpliga insatser. Bryman beskriver vidare att aktionsforskning ofta genomförs i en cykel av aktiviteter: planera, agera, observera och reflektera, vilket leder till förändringar och nya insatser. Analysen av filmerna har utförts tillsammans i ett arbetslag bestående av nio lärare som samarbetar i AGR. Under våra möten har vi gemensamt granskat filmerna och läst loggboksanteckningar för att reflektera tillsammans och ta fram förslag på nya aktioner.

RESULTAT

RESULTATDELEN BELYSER DE fyra specifika aktionerna som rör elevernas interaktion och kommunikation sinsemellan vilket vi sedan har reflekterat över och vidareutvecklat i lärargruppen. Dessa aktioner beskrivs i den ordning de genomfördes, tillsammans med de nya utvecklingsstrategier som framkom mellan de olika tillfällena.

Respektive aktion nedan är genomförda vid flera upprepade tillfällen. För att öka tillgängligheten av resultatdelen har de olika tillfällena sammanfattats efter en "minsta gemensamma nämnare", det vill säga ett tema som ringat in ett antal lektionstillfällen. Temana är: Matematikpar, Venndiagaram, Samtalskort och Elevnära aktiviteter. Det innebär att varje aktion nedan beskriver ett enskilt lektionstillfälle, förutom elevnära aktiviteter som beskriver tre olika tillfällen.

MATEMATIKPAR

Figur 1: Matematikpar, exempel på elevuppgifter.

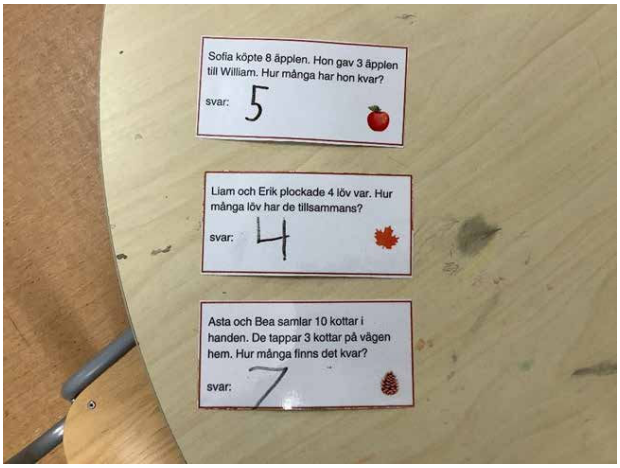

AKTIVITETEN GENOMFÖRDES AV två par, bestående av två elever, som arbetade med matematiska uppgifter. Olika hjälpmedel, såsom talrader, kulramar och kuber, placerades tillsammans med uppgiften framför eleverna. Läraren introducerade uppgiften och förklarade att eleverna skulle samarbeta för att lösa matematikproblemen utan hjälp från pedagog. Uppgiften involverade beräkningar av kvarstående frukter efter att en viss mängd delats ut. Ett exempel på uppgiften var: "Bella har 12 äpplen men ger bort 7, hur många har hon kvar?"

Trots uppmaningen till samarbete visade observationerna att en av eleverna i paret ofta tog initiativet medan den andre följde med. I ett av paren blev en elev distraherad av materialet, vilket hindrade dem från att fokusera på uppgiften och samarbetet. Dessutom uppfattades att elevernas begränsade läsförmåga påverkar samarbetet.

Analysen av elevinteraktionerna visar att fokus låg mer på att lösa uppgiften än på verkligt samarbete. Avsaknaden av samspel eller samarbete påverkade naturligtvis kommunikationen mellan eleverna.

Vidare noterade vi att den mängd olika material vi presenterade, distraherade snarare än hjälpte, speciellt för en av eleverna.

Vi insåg även att den "slutna" karaktären av de problemlösande uppgifter vi använt inte riktigt stimulerade till diskussion. Uppgifterna leder till ett tydligt rätt, eller fel. Vi missade rent av att ge eleverna stöd som exempelvis "Berätta för din kompis hur du löser uppgiften". Vi tog för givet att de skulle diskutera uppgiften självständigt. Därför ville vi nu testa en

metod som vi trodde skulle ge fler diskussioner och samtidigt försöka konstruera ett stöd – ”kommunikationskort” och bildkort. Vi valde därför bort matematikuppgifter då dessa inte tycktes främja samarbete och kommunikation så som vi önskade.

VENNDIAGRAM

Figur 2: Venndiagram, elevuppgift att jämföra hamburgare med tomatsoppa.

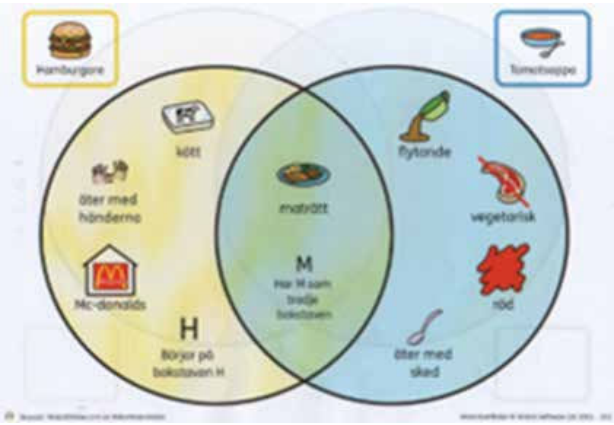

Figur 3: Bildkort till Venndiagram.

VI BESTÄMDE OSS därför för att använda Venndiagram. Ett Venndiagram är en bild med två cirklar som överlappar varandra i mitten för att visa vad olika grupper kan ha gemensamt, eller inte.

Vi inledde med att introducera Venndiagrammet i helklass, där eleverna skulle jämföra högtiderna Halloween och Allhelgonahelgen. Vi skapade kommunikationskort med inledande fraser och frågor, för att hjälpa eleverna att ställa frågor och ta reda på varandras åsikter. Dessa kommunikationskort användes sedan regelbundet under lektionstid, för att ge eleverna stöd att utveckla kommunikationen. Vi skapade också bildkort, med både text och symboler, som representerade temat. Dessa kort skulle placeras utifrån elevernas åsikter. Vi betonade att det inte fanns något som var rätt eller fel, utan att det handlade om att förstå olika sätt att tänka. Detta tema fångade inte deras intresse och vi ändrade därför tema till att jämföra hamburgare och tomatsoppa. Vi uppmanade eleverna att lägga kommunikationskorten bredvid varandra för att uppmuntra dem att välja flera frågor och fraser under arbetets gång. Två förutbestämda fokuselever filmades för att dokumentera deras engagemang i aktiviteten.

Kommunikationskort med inledande fraser och frågor.

Inledningsvis visade eleverna ett begränsat intresse för temats innehåll, att jämföra Halloween och Allhelgonahelgen. Vi upplevde att eleverna hade ett större fokus på Venndiagrammet och bilderna, snarare än uppgiften, samt att temat inte verkade engagera dem. Temat att jämföra hamburgare och tomatsoppa

såg vi var mer engagerande för eleverna, särskilt med kopplingen till McDonald's. Även elever med autism och språksvårigheter var mer aktiva och engagerade i den uppgiften. Eleverna uttryckte även att de tyckte det var roligt. Bildkorten, som användes turtagande, observerade vi bidrog betydligt till att hjälpa eleverna att kommunicera och hålla igång en dialog.

Det vi märkte var att det var viktigt att repetera Venndiagrammet då vi såg att de hade svårt att följa konceptet till en början. Även "kommunikationskorten" behövde repeteras, speciellt då flera elever har begränsad läsförmåga. Då intresset var så begränsat i början valde vi att hitta nya teman, som vi hoppades skulle passa bättre, vilket då hamburgare jämfört med tomatsoppa gjorde. Vi ville dock skruva på det ytterligare och inte välja ett tema där det fanns rätt och fel utan istället använda elevförslag, för att förhoppningsvis skapa en ökad argumentation och dialog. Vi upplevde att placeringen av kommunikationskorten bredvid varandra bidrog till att eleverna valde mellan fraserna i högre utsträckning. Vi funderade vidare på att utöka kommunikationsstödet med ytterligare frågor, "Kan du berätta mer?" "Så tänker inte jag. Jag tänker…" i fler sammanhang än bara i arbetet med Venndiagram.

KOMMUNIKATIONSKORT

Figur 4: Kommunikationskort, till höger med nya förslag.

SOM EN VIDAREUTVECKLING av denna aktivitet introducerades fler kommunikationskort som sedan användes i helklass. Målet var att modellera kommunikationen genom att överdrivet använda korten, vilket vi tänkte kunde vara värdefullt för elever med autism, som vi hoppades skulle leda till att prestera på en högre nivå i samtalen.

Kommunikationskorten sattes upp på tavlan för att eleverna skulle kunna använda dem i olika sammanhang och bli än mer bekanta med dem.

Eleverna valde temat ”Vad är roligt?” och ”Vad är tråkigt?” inför nästkommande Venndiagramsuppgift. De hade en hög med bildkort såsom ”springa”, ”pyssla”, ”sova” och ”vänta”, vilka de sedan skulle de plocka upp varannan gång. Eleverna var delaktiga under arbetet med att skapa bildkorten inför uppgiften.

I en didaktisk situation filmades två fokuselever som skulle samtala och argumentera med stöd av Venndiagrammet. Dessutom hade de tillgång till de kommunikationskort som regelbundet tränats i klassen.

Analysen av videofilmen visar att kommunikationskorten verkade ge eleverna stöd att argumentera för sina åsikter. Eleverna använde kommunikationskorten dels på eget initiativ och dels när läraren påminde dem om dem. Vi upplevde att eleverna visade ett större intresse att diskutera temat ”Vad är roligt?” och ”Vad är tråkigt?” Detta tror vi kan bero på att eleverna själva valde innehåll i temat och bildkorten, vilket verkade gynna dialogen mellan eleverna. Genom att placera eleverna mitt emot varandra tycktes interaktionen främjas genom ökat samspel, och läraren drog sig tillbaka under aktiviteten.

Det var spännande att observera att eleverna spontant ställde frågor till varandra, vilket vi tror beror på temats innehåll. Vi upplevde att samtalen också påverkades av elevernas relationer till varandra, där vi upplevde att kompisrelationer främjade intresset för klasskamraternas liv utanför skolan. Denna aktivitet anser vi visar på vikten av att erbjuda eleverna möjligheter att använda kommunikationsverktyg på ett självständigt sätt och hur detta kan engagera dem i samtal. Vi insåg även att behovet av att "träna" på kommunikationskorten var en nödvändighet för att eleverna skulle utveckla förståelse för frågorna samt kunna använda dem mer naturligt. Detta tror vi kommer kunna bidra till ytterligare ökad social interaktion och kommunikation mellan eleverna.

Vi upplever att det var mer utvecklande för eleverna i deras kommunikation när de fick välja mer elevnära teman och tänkte vidare att eleverna skulle få vara med och att välja ytterligare teman.

ELEVNÄRA ÄMNEN

Figur 5: Venndiagram med elevnära och personliga intressen.

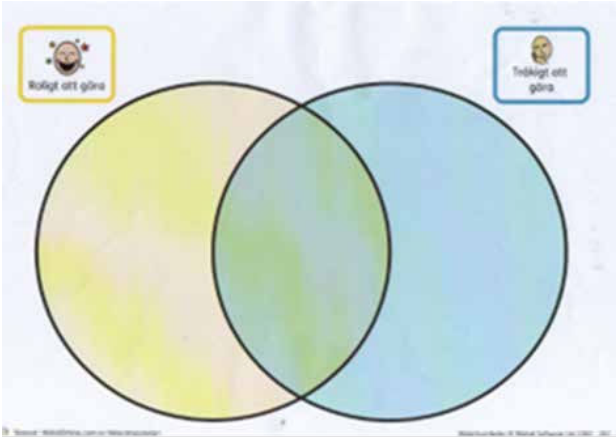

VID NÄSTA AKTION valde vi att fortsätta och engagera eleverna genom att presentera teman med än mer elevnära och personliga intressen såsom "Gillar att göra/Gillar INTE att göra", "gubbar från olika dataspel" samt "Mitt kalas". Eftersom läraren inte var så insatt i dataspel och dess olika figurer skapades de olika bildkorten med hjälp av en elev, som var väldigt kunnig på dataspel och de olika "gubbarnas" karaktärer. Övriga kort skapade läraren själv med viss hjälp av elever.

Eleverna fick sitta två och två mitt emot varandra och kommunicera med hjälp av bildstödet kring vad de tyckte lika respektive olika om ämnena. Tillsammans valde de placering av bildkorten i Venndiagrammet.

Eleverna fick vid varje tillfälle en bunt med bildkort, liksom tidigare, som presenterade olika förslag inom de aktuella temana. Kommunikationskorten, som eleverna tidigare har använt och övat på, fanns tillgängliga på bordet som stöd för att förklara, argumentera och utveckla samtalen. I en didaktisk situation filmades två fokuselever under dessa tre teman.

Under aktiviteten med "Gillar att göra/gillar inte att göra" skedde en viss argumentation när korten lästes upp.

Kommunikationskorten användes i stor omfattning av eleverna vid deras kommunikation. Det tydligaste exemplet var elever som satte fingret på sitt val av kort och läste upp det som stod på kortet för den andra eleven, som i sin tur svarade.

På den andra aktiviteten med "Gubbar från olika dataspel" såg vi istället att de elever som var vänner med den elev som varit med och skapat bildkorten, motiverade placeringen av de olika gubbarna med

hänvisning till vad den eleven tycker om de olika gubbarna. Dock blev de en kort stund in i aktiviteten avbrutna. En av eleverna skulle gå hem tidigare och behövde avsluta. Läraren "hoppar in" i samtalet och ersatte eleven som behövde gå hem. Då ändrades också innehållet till att eleven fick förklara för läraren varför de olika gubbarna är bra respektive dåliga, eller både och.

Vid ämnet "Mitt kalas" såg vi att eleverna argumenterade med tydliga åsikter om vad de ville, respektive inte vill ha, på sina kalas. Även följdfrågorna med kommunikationskortens hjälp användes tydligt och då med, som vi såg, större intresse av vad den andre hade att säga och varför den tyckte si eller så.

Resultaten visar en intressant dialog mellan eleverna där det vid flera tillfällen blev en respons på varför den ena eleven tyckte "si eller så".

Vi såg också att det blev mer argumentation än lösryckt kommunikation, som de annars kan uppvisa i andra sammanhang som till exempel under raster. Vi reflekterade över detta och tror att det berodde på att ämnena var så elevnära och de redan hade åsikter om vad de tycker, respektive inte tycker om. Detta märktes speciellt i ämnet "Mitt kalas" där de uppvisade tydliga åsikter om vad de tyckte om och inte tyckte om.

En viktig aspekt har varit att skapa en trygg miljö för eleverna genom en tydlig struktur och upplägg, vilket bidrog till att interaktionen inte blev personbundet till vilken vuxen som var i rummet.

Vidare såg vi också att kommunikationskorten användes mer naturligt än vid tidigare aktiviteter. Detta då de visade stor vilja att förklara för varandra och därmed blev mer delaktiga med större intresse av vad den andre hade att säga. Kommunikationskorten hjälpte ändå eleverna på rätt spår i deras samtal samt att de fick en ökad förståelse för vad den andre tycker. Det var roligt att se att de stod för sina åsikter och att argumentationen dem emellan pågick utan alltför stort fokus på att följa kommunikationskorten eller var de skulle lägga bildkorten.

Vi anser att kombinationen med Venndiagram, färdiga bildkort samt kommunikationskort, som är kända, var till stor hjälp för eleverna att kunna föra en dialog med varandra.

REFLEKTERANDE SAMMANFATTNING

DEN INLEDANDE AKTIONEN som bestod av matematikuppgifter resulterade i att en elev ofta tog initiativet medan den andra passivt följde med. För att förbättra samarbetet och kommunikationen byttes matematikuppgifterna ut till att jämföra olika teman med hjälp av Venndiagram, ”kommunikationskort” och bildkort.

Analysen av videofilmer visade att kommunikationskorten hjälpte eleverna att argumentera för sina åsikter, särskilt i diskussioner om ”Vad är roligt?” och ”Vad är tråkigt?”. Genom att placera eleverna mitt emot varandra förbättrades interaktionen. Under aktiviteten ”Gillar att göra/gillar inte att göra” användes kommunikationskorten flitigt för att diskutera val. I en aktivitet om ”Gubbar från olika dataspel” motiverade några eleverna gubbarnas placering utifrån en kunnig klasskompis åsikter.

Aktiviteten ”Mitt kalas” resulterade i klara och tydliga argument kring önskemål, och kommunikationskorten underlättade intressanta dialoger. En trygg miljö och tydlig struktur bidrog till att eleverna använde korten mer naturligt sätt. Sammanfattningsvis visade kombinationen av Venndiagram, bildkort och kommunikationskort sig vara effektivt för att främja dialogen mellan eleverna.

DISKUSSION

INNAN UTVECKLINGSARBETET, SOM denna studie är en del av, upplevde vi att eleverna främst förlitade sig på vuxna som medlare, både i skolarbetet och under raster. Detta hindrade deras förmåga att interagera och bygga relationer med sina kamrater. Genom att undersöka elevernas kommunikationsmönster framträder ett tydligt behov av strategier som kan öka deras självständighet i kommunikationen. Resultatet av denna studie visar på vikten av att stödja horisontell kommunikation mellan elever i anpassad grundskola. Under arbetets gång har vi funnit ett verktyg som har gett våra elever stöd i att utveckla sina sociala och kommunikativa färdigheter.

Resultaten bekräftar att elever i anpassad grundskola ofta har svårigheter med sociala interaktioner, vilket kan leda till en vertikal kommunikation där vuxna agerar som primära informationskällor. Detta stödjer tidigare forskning av Östlund (2012) som påpekar att vertikala relationer kan hämma elevers lärande och sociala utveckling. Det är avgörande att skapa en lärmiljö som uppmuntrar kamratrelationer och där eleverna känner sig trygga att uttrycka sina tankar och känslor.

Inledningsvis använde vi uppgifter med ”rätta” svar, vilket ledde till att diskussion och samarbete uteblev. Resultaten visar att den elev som ansågs ha bäst kunskaper levererade oftast svaret.Vi noterade även att eleverna saknade verktyg för att diskutera problemen och hade svårt att framföra och diskutera olika åsikter. När vi införde skolrelaterade teman som placerades i Venndiagrammet, fortsatte eleverna inledningsvis med turtagning när de placerade ut bildkort, men kommunikationen var begränsad. Eleverna delade kortfattat sina tankar och klistrade in korten, men den djupare dialog vi hade hoppats på, med frågor om motivationen bakom deras val och om de tänkte lika eller olika, uteblev. Kommunikationskorten blev därför en viktig komponent för att få eleverna att träna på att ställa frågor till varandra.

När vi sedan övergick från skolrelaterade teman, såsom att jämföra djur eller högtider, till mer elevnära ämnen, upplevde vi ytterligare utveckling. Resultaten visar att eleverna visade ett större engagemang och intresse för varandras åsikter, och förutom kommunikationskorten uppstod spontana frågor. I efterhand har vi diskuterat att vi borde ha inlett med elevnära ämnen när vi introducerade arbetet, för att träna eleverna att diskutera med varandra och skapa större intresse och engagemang.

Genom olika pedagogiska verktyg, som Venndiagram och kommunikationskort, visar resultaten att elevernas förmåga att argumentera har förbättrats. Dessa verktyg möjliggör en strukturerad dialog som inte bara stödjer kommunikationen utan också främjar kritiskt tänkande. Det vi hoppades på var att eleverna skulle kommunicera mer med varandra, och ju längre in i studien vi kom, blev det tydligt att de kommunikationskort som användes i undervisningen också började användas mer spontant i andra sammanhang, som raster, luncher och fritid. Eleverna använde flera av de meningarna och frågorna utan hjälp av varken vuxna eller klasskamrater.

Konsekvensen av de resultat vi har fått är att vi vill fortsätta utveckla kommunikationshjälpmedel, eftersom vi anser att det är extra viktigt för elever i anpassad grundskola att interagera med jämnåriga och skapa färdigheter i att kommunicera för att vara en del av samhället. Nästa steg blir att utveckla fler kommunikationskort och skapa fler förutsättningar för kommunikation genom olika grupparbeten och projekt. Genom denna studie hoppas vi även nå ut till fler skolor, som förhoppningsvis finner detta så intressant att de vill prova på det i sina klasser.

Eftersom vi har fokuserat på att anpassa studien till klassrummet kan det finnas en nackdel med att eleverna kanske bara använder dessa verktyg inom skolan och inte i sina övriga liv. Om vi skulle plocka bort dessa kommunikationskort finns risken att de glöms bort och att eleverna återgår till tidigare mönster. Dock hoppas vi att dessa kommunikationskort ska bidra till att de ”lär” sig dessa utantill och spontant använder kommunikativa färdigheter i fler och fler sammanhang, även utanför skolan. I ett framtida liv där arbete och olika sociala kontakter är centrala, anser vi att dessa färdigheter kan bidra till en ökad social förmåga och förståelse för vad andra tycker, samt att uttrycka sina egna åsikter.

SLUTSATSER

STUDIEN HAR VISAT att kommunikationen mellan elever i anpassad grundskola kan förbättras genom implementering av strukturerade verktyg och metoder. Observationerna indikerade att, trots uppmaningar till samarbete, tenderade en elev ofta att inta en ledarroll medan kamraten förblev passiv. Detta tyder på att eleverna ibland prioriterade uppgiftslösning framför verkligt samarbete och meningsfull kommunikation.

Vid aktiviteter som involverade matematiska uppgifter visade det sig att distraktioner från materialet hade en negativ påverkan på både fokus och samarbete. Detta påverkade i sin tur elevernas möjlighet att engagera sig i en meningsfull dialog.

Genom att introducera skolrelaterade teman och senare övergå till elevnära ämnen, samt jämföra dessa i ett Venndiagram och parallellt använda kommunikationskort, har eleverna visat en ökad förmåga att använda hela meningar och argumentera för sina åsikter. Detta tyder på att visuella hjälpmedel kan stödja språklig förståelse och främja en mer utvecklad kommunikation.

Användningen av kommunikationskort visade sig vara särskilt effektiv för att strukturera samtal och främja interaktion. Eleverna använde korten både spontant och som stöd för att formulera sina tankar, vilket resulterade i en ökad förståelse för varandras perspektiv. Aktiviteter som involverade elevernas egna intressen, såsom ”Gillar att göra/Gillar inte att göra”, ledde till större delaktighet och ett ökat intresse för varandras åsikter.

Sammanfattningsvis visar denna studie att genom att skapa en mer strukturerad och visuell lärmiljö kan vi inte bara förbättra elevernas kommunikationsförmåga, utan även öka deras engagemang och samarbetsförmåga. Det är avgörande att fortsätta utveckla och anpassa dessa metoder för att stödja elevernas sociala och kommunikativa färdigheter i framtiden.

REFERENSLISTA

- Bryman, A. (2018). *Samhällsvetenskapliga metoder*. (Tredje upplagan). Stockholm: Liber.
- Föreningen Sveriges Habiliteringschefer. (2015). *Metoder för att stimulera språk och kommunikation hos barn, ungdomar och vuxna inom habiliteringen*. https://hh.diva-portal.org/smash/get/diva2:1058879/FULLTEXT01.pdf
- Skolverket. (2022). *Läroplan för grundsärskolan Lgrsär22*. Skolverket. https://www.skolverket.se/undervisning/anpassade-grundskolan/laroplan-och-kursplaner-for-anpassade-grundskolan
- Östlund, D. (2012). *Deltagandets kontextuella villkor. Fem träningsskoleklassers pedagogiska praktik*. [Doktorsavhandling, Malmö högskola].

SKOLPORTEN